

השפעתו של צדיק ...

עיון בפרשת השבוע על פי ה"משך חכמה"

בהנהגה הטבעיית תצליח ותצא כגבור ביום קרב. ודו"ק.

5. יהושע כ"ד, כ"ט-ל'

(כט) וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּמָת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון עֶבֶד יְהוָה בֶּן מֵאָה וְעֶשְׂרֵת שָׁנִים: (ל) וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בְּגִבּוֹל נַחֲלָתוֹ בְּתִמְנַת סָרַח אֲשֶׁר בָּהָר אֶפְרַיִם מִצְפּוֹן לְהָר גִּעְשׁ:

6. עין אי"ה, שבת ב', י"ג, ו'

אמר רב יהודה אמר רב כל המתעצל בהספדו של חכם ראוי לקבורו בחייו שנא' ויקברו אותו בגבול נחלתו בתמנת סרח [אשר] בהר אפרים, מצפון להר געש. מלמד שגעש [שרגש] עליהן ההר להורגן. ההתעצלות משמעותה שהוא כן עוסק בהספדו של החכם אלא שהוא מתעסק בו בעצלות ולא בכל המילוי של הכבוד הדרוש להיות חרד להכבוד הנעלה הראוי להבליט ביחש להספדו של חכם. ותוכן העצלות בא(ה), מפני שבכל ההערכה של החכם הלא ישנן מעלות גלויות שבחי החכם נתגלו לרבים ורבים נהנו מאורו, אבל עלינו לדעת שהרבה יותר ממה שהחכמה וכל יתרונותיה המקושרים עם נפש החכם יכולים להתגלות במפעלים ובביטויים, ישנו אוצר סתום וחתום, אוצר גנוז, שהוא בנפש החכם, שסגולתו המקודשת היא פועלת ג"כ באופן מוסתר וצנוע גם על האיכות של ההשפעות המגולות שהערכתן היא נודעת וניכרת, וכל המתעצל בהספדו של חכם אין כל האוצר הגנוז שנחסר מהעולם על ידי הסתלקותו של החכם נוגעת) אל לבבו, וכל מה שהוא מספיד אותו איננו נגע כ"א על דבר הדברים הגלויים והתועלת המעשית המפורסמת שהכל מרגישים את חסרונה בעת סילוקו של החכם, אבל באמת זאת היא עצלות מפסידה מאד. כי לא די שלא נגע זה המספיד המתעצל בעצם הכח הנשגב של החכם שערכו הסגולי אין לו שיערו והערכה במדות היחושיים ואורחות הפרסומים, אלא שגם ההרצאה על דבר הענינים הגלויים אינה באה לאמתתה, ע"פ ערכם וסדרם האמיתי, מפני(ם)

1. במדבר כ', כ"ט

וַיֵּרְאוּ כָּל הָעֵדָה כִּי יָזַע אֶהָרָן וַיִּבְכוּ אֶת אֶהָרָן שְׁלֹשִׁים יוֹם כָּל בַּיַּת יִשְׂרָאֵל:

2. רס"י במדבר כ', כ"ט

כל בית ישראל - האנשים והנשים לפי שהיה להם כוונתם כלום ומטיל להם צין בעלי מריבה וצין איש לאשתו:

3. מש"ח במדבר כ', כ"ט

ויבכו את אהרן ב' כל בית ישראל - פירוש, הכתוב מספר לנו בזה שלא היה כל הארבעים שנה רוצח נפש בשוגג שהיה נגלה למחנה לזיה והיה נפרד מביתו וממשפחתו שאם היה הלא חזרו במיתת אהרן, מות הכה"ג, והיה להם לשמות.

4. מש"ח במדבר כ"א, ב'

וידר ישראל נדר ב' אם נתן תתן העם הזה בידי ב' - פירוש, דעד עכשיו היה מנהיגם בנשים, המצרים נטבעו וכיו"ב, ואם חלילה נטו מעט מדרך הישר, מיד היו מופלין ומנוצחים, וכבן שסמוך על שלחן אביו, שבעצמו אינו יודע דרך לפרנסתו, ולא לכבוד הוא לאומה, גם תמיד בלי מנוח, שכאשר ראה כי נסתלקו העננים מיד בא להלחם (ראש השנה ג), לכן בקשו שיעשו השם חסד שינצחו במערכות המלחמה הטבעית, ויתראו לעיני העמים כגבור ביום קרב, וזה אם נתן תתן את העם בידי בדרכה של מלחמה טבעית.

ודו"ק. וכמו שערב לאחד מבית המלך כאשר ירוויח במסחר יותר מכל מחמדי עיניו. וזה מכוון דברי הנביא (ישעיה ס, יט) והי' לך די' לאור עולם ואלקין לתפארתך, פירוש, דשם הוי' שמורה על ההנהגה הנסיית זה יהי' לך לאור עולם, ואלהיך, שזה מורה על כח כל הכחות הטבעיים זה יהי' לתפארתך, שגם

לעילוי נשמת
מורנו ורבנו הראשון לציון
הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

שכולם הלא הם יונקים בפנימיות מאותו הכח הגנוז שלא נחשף ולא נתגלה לרבים. ומדה כנגד מדה, ראוי הוא העצלן הזה לקברו בחייו, כלומר להסתיר ולגנוז את כל הארת חייו ומפעליהם הגלויים שלא יהיו נחשבים כלל, ושלא תבוא עליהם שום הכרה וחשיבות, כמו שהוא לא רצה בעצלותו ליתן את ההכרה והחשיבות האמיתית לערכו הגנוז של אוצר הטוב אשר בנפש החכם.

וכשלוך זה אירע לדורו של יהושע לגבי יהושע. הכל הרגישו ביהושע את הכובש המעשי שהביא את ישראל לארץ ירושתו והשפיל לפניהם עמים רבים ומלכים אדירים, אבל מתוך הפרסום הגדול של מפעלי יהושע הגלויים נתעצלו לחזור בערכו הרוחני הגדול של יהושע, הנביא הגדול והשקדן הגדול, אשר לא ימוש ספר התורה ממנו וקיים והגית בו יומם ולילה. לא עלה היתרון הפנימי האמיתי הרוחני הגנוז בנשמתו של יהושע על לב המספידים, מפני שרק את המפעלים המוחשיים אשר הובלטו כ"כ בחייו הדגישו, שהם באמת טפלים הם לגבי העיקר, הערך הרוחני הצפון של יהושע עבד ה' וע"כ רגש עליהן ההר להורגן. והובלט בזה ג"כ הצד הצפון העיקרי בקדושת יהושע וגדולתו, לעומת הצד המפורסם הרועש והגועש שבמפעליו, שבאמת הצד הפרסומי הרועש הוא הטפל בהערכתו העליונה. לעומת מה שהדור בעצלותו אז חשב את זה הצד לכל המהות ולכל העיקר של החזון הגדול של האישיות הרוממה האדירה הקדושה והנפלאה של יהושע ומוזה למדנו כלל על כל המתעצל בהספדו של חכם בכל הזמנים ובכל הדורות שמעיד על עצמו שלמעשיו המפורסמים אין להם שורש ולשד בפנימיותה של הנשמה העליונה, וממילא אין לכל תוכן חייו הערכה אמיתית של חיים, ומאן דחפיר וקביר לא עולה בהערכת החיים ממנו, וע"כ הוא ראוי לקבורו בחייו כמו שגעש ההר על אותו הדור להורגן מפני ההתעצלות הזאת שהיתה להם בקשר עם הספדם על יהושע.